

Д. В. Кочержук

УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР І ПОПУЛЯРНА МУЗИКА ХХ–ХХІ СТОЛІТТЯ: ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ЗВУКОЗАПИСУ НА ФОРМУВАННЯ ДИСКОГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ У КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВЧИХ ПАРАДИГМАХ

У статті здійснено фоностилістичний аналіз функціонування сучасної інтерпретативної парадигми дискографії в галузі музичного мистецтва та культурології. Акцентовується увага на новітніх компонентах музичного виконавства в картинах фольклорних і сталих традицій. Досліджено та охарактеризовано історіографію створення аудіоматеріалів і проєктів, що стосуються фонографічного фонду України. Проаналізовано модус сучасних музичних композицій народнопісенного (фольклорного) сегменту, який був асимільований жанрами естрадного мистецтва (поп-, джаз-, рок-), зокрема, зосереджено увагу на фонематичній формулі в умовах трансформації жанрів «народна пісня – академічна – популярна». Аналізується роль фонопросторових резолюцій для еквівалентного виконання й перцепції різновидів сучасної музики.

Ключові слова: фольклор, популярна музика, академічна музика, дискографія, звукозапис, аудіостудія.

DOI 10.34079/2226-2830-2024-14-28-77-86

Постановка проблеми. Українська музична культура доволі довгий період формувала власні народознавчі сакральні символи та традиції. Їх прояви досить чітко виражені в усній фольклорній творчості, адже до кінця ХІХ століття методи фіксації звуку були майже недосяжними для людства. Здебільшого всі механізовані дії щодо фіксації та визначення будь-якого джерела навколишніх шумів, було важко закарбувати для вокально-інструментальних творів. Від 1900-х рр. змінився вектор технологічних передумов до впровадження акустичних засобів звукової передачі інформації. Перші пристрої імітації звукових хвиль (шум вітру, грози, дощу) спровокували пошук інженерів до винайдення нових механізмів нотації звуку, що змогли б розширити палітру звуковиражальних засобів (зафіксувати голос людини та імітацію музичних інструментів). Винайдені звукозаписні пристрої не надавали широких можливостей у компонуванні звукових елементів між голосом і виконавством на інструменті для реалізації ідейності співзвуччя, на що окремо впливав і часовий зріз платівки, відведений для запису музичного твору, адже містив обмежену тривалість запису фонографічної мелодії. Перші форми фонофіксації народно-пісенних композицій відбулися наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. (*різні джерела описують каталогізацію цих процесів врозкид від 1897 по 1901 рр., тому вирахувати точну дату дії неможливо*), зокрема, завдяки механічному пристрою грамофон. Згодом, інженерно-технологічні можливості було обумовлено винайденням та використанням засобів електромеханічного способу фіксації звукового простору, а від 50-х рр. ХХ ст. інженерія технічних пристроїв поповнилася приладами електромагнітних та оптичних механізмів аудіофіксації. Завдяки промисловим факторам розвою звукозапису зростає попит митців до унормування каталогізації матеріалу, який став би історіографічним критерієм до збереження самоідентифікації української ментальності. Власні авторські твори та хорові композиції доповнилися автентичною (фольклорною) музикою та етно-

локальним розмаїттям тих чи інших мовних, музичних, фонетичних, узуальних компонентів. З часом кількість пісень збільшувалася, а поява нових зразків вокально-інструментальних джерел була досить об'ємною, що не безпідставно викликало стурбованість багатьох науковців щодо правильних методів їх збереження.

Передумовами до виникнення професійних аудіофондів для музикознавчих та культурологічних баз стали початкові технології аудіо мистецтва, що виникли на перетині XIX–XX століть. Позачерговою проблемою для багатьох фахівців, приналежних до напрямків культурології та мистецтвознавства виявилось створення державних інституцій, які б засвідчували необхідну кількість зібраних музичних матеріалів та архівів, з визначенням їх часового простору, умов зберігання музичного продукту, кількісного та якісного складу митців, які працювали над твором (-ами), щоб той не втратив своєї індивідуальної неповторності, вираженої пропорційними діями щодо якості звуку та етико-естетичного співвідношення, притаманного історичному часу.

Проте, щоб ці інституції працювали коректно та відображали публічну інформацію, доступну для поціновувачей культурного спожитку, безліч дослідників звернулися до традицій фонофольклористики, як предметного огляду українського музичного мистецтва у всеукраїнській, міжнародній та регіональній площинах, тобто – фактору поповнення архівів. Визнано, що науково-творчим осмисленням напряму фольклористики в просторі української культури є національно-пісенне виконавство, що відіграє потужну роль у створенні багатьох музичних колективів і соло-артистів. Зокрема, щоб поринути у проблеми формування дискографічного екскурсу етнічного мистецтва, потрібно унормувати систему внесення фондових записів українського фольклору, відцентрувати значимість стилів і жанрів народної пісні, з'ясувати, яким чином потенційні організації зможуть стати на терени зібрання фонографічної інформації та як зберегти подальший розвиток української музичної культури для майбутнього покоління молодих митців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перспективність та ґрунтовність концепції розвитку фонографічної спадщини України забезпечується послідовною опорою на пошук принципів емпіричного та теоретичного рівнів дослідження. Значний внесок у розвиток вітчизняної музичної культури було здійснено багатьма фольклористами й музикознавцями, які опанували та засвідчили факти впливу аудіокультури на формування народознавчих традицій, а саме: П. Гриценко (*Гриценко, 2004*), В. Дутчак (*Дутчак, 2017*), М. Зьола (*Зьола, 2007*), Л. Єфремова (*Єфремова, 2011*), І. Клименко (*Клименко, 2010*), С. Максимюк (*Максимюк, 2003*), Л. Новікова (*Новікова, 2006*), Н. Федорняк (*Федорняк, 2019*) та ін. Найвагомим дослідженням для розвитку та збереження дискографічної культури України стала книга С. Максимюка «З історії українського звукозапису та дискографії» (*Максимюк, 2003*), де автор обґрунтував знамення української пісні та її визначальну роль у світовому мистецтві. Проте, головна проблематика цієї книги полягала у тому, що дослідження простежувало традиції національної виконавської парадигми та популяризувало твори етнічного характеру серед слухачів української діаспори.

Змістовний внесок у дослідження дискографії етнографічного мистецтва України було здійснено методичними розвідками І. Клименко. Її наукова збірка «Дискографія української етномузики» представляє типи джерелознавчих баз в реєстрах тиражованих публікацій традиційної народної музики в автентичному виконанні, тобто «етнофорів». Джерело висвітлює прогалину у вітчизняній дискографії музичної автентики України, започаткованої на початку XX століття. Накопичена інформативна база – приблизно 600 звукових проєктів, формати аудіо-видань – грамплатівки, касети, компакт-диски, каталоги фільмів, оприлюднення архівних творів в мережі інтернет-простору

(Клименко, 2010).

Окремої уваги заслуговує дослідження Л. Єфремової під назвою «Частотний каталог українського пісенного фольклору». Наукове видання містить дванадцять основних показників, за якими ідентифікуються записи українського народнопісенного мистецтва (кодифікація композицій українською та англійською мовами, за якими можна відшукати або засвідчити більшість фольклорних творів). У джерелознавчій підваліні зосереджено увагу на музичній ритміці та будові мелосу, ладових звукорядів і констант та мелотипології характерних мелодик народознавчих джерел (Єфремова, 2011). Однак, авторка не звертає уваги на те, що музична культура будувалася в окремих регіонах, так й започаткувала диптих фольклору в поєднанні з естрадним (популярним виконавством) початком 1960-х рр., хоча насправді це явище було яскраво представлено та осмислено у 1990-х – 2000-х рр. Окрім означених вище праць, затребуваними при обраній постановці проблеми є ряд сучасних наукових досліджень, де порушено питання документування фольклорних матеріалів, зокрема: І. Довгалюк, яка дослідила фундаментальні позиції розвитку фонографування народної музики України ХХ–ХХІ століть (Вовчак, 2027, с. 222; Довгалюк та Добрянська, 2022, с. 5–15), а також Н. Кононенко, яка унормувала базу даних українського фольклору (випуск дискографічної продукції) (Кононенко, 2016, с. 205–229).

Таким чином, визначеність проблематики рекомендованої теми є актуальною для сьогодення, має безліч науково-практичних джерел, що спровокували першопочатковість розвитку українського культурного фонду для покоління ХХІ століття, однак не мають поглиблених дійових фактологічних і наукових принципів до подальших змін, властивих формуванню ідеї самоідентифікації української пісні в світовому просторі та її жанрового значення з-поміж культур інших народів.

Мета статті – дослідити стан звукозапису та розвитку дискографічної продукції фольклорних творів у поєднанні з елементами популярного мистецтва як чинника розвитку теорії аудіозапису для культурології, а також практики фіксації звуку в мистецтвознавчих нарисах.

Виклад основного матеріалу. Однією з форм збереження щодо національного культурного та музичного фонду України є процес звукозапису або інакше – система створення каталогізації дискографічної продукції. Зазначимо, що своєю багатогранністю музичної форми, стилів, напрямків та жанрів український аудіопростір викликав пильну увагу науковців щодо накопичення та збереження досліджуваної музикознавчої бази. Зокрема, перед адаптацією до активної популяризації мистецтва на телевізійних екранах, діяльність дослідників була спрямована на фондові системи зібрання фіксованих джерел на звукові пристрої різних регіональних площин, що фіксували традиції української культури. Головним асимілятивним порядком між фольклором та іншими жанрами мистецької діяльності стало збереження традиційних компонентів та форм музикування, їх стилістики та мовної природи (етнічних діалектичних зворотів, що історично сформувалися у різних регіонах України).

Природно-органічний характер народної музики обумовлений тим, що всі компоненти, які вплинули на створення зразків, були звернені до фольклорних традицій. Проте, диптих формування музичних композицій провокує звернення та поєднання фольклорних традицій із жанрами іншого роду: джазової музики, рок-композиціями, осучасненим стилям, цитуванням матеріалу музично-фольклорного характеру, продукуванням новоствореного оригінального епосу та іншофольклорних манер виконання «*естрадою*».

Дискографія української ментальної творчості містить основні механізми, що виявлені завдяки укладанню музичних каталогів. Найвні матеріали, зафіксовані на грамофонних платівках компілюють відомості про: фірму звукозапису та назву

видавництва; порядковий номер, рік фонофіксації матеріалу та каталожне число, кількість виконавців і заголовки композицій, тривалість твору (-ів), загальну кількість пісень та визначений час звучання платівки.

Активне запровадження та ведення фоноархівних комплексів (бібліотеки, фонофонди при державних та приватних інституціях) розпочалося за часів відновлення/проголошення Незалежності України. Так, від 1991 рр., представниками від комітету Українського радіо було опубліковано та поширено перший компакт-диск фіксованих творів (фольклорних матеріалів), який містив пісенну спадщину народів Карпат і Закарпаття, Лівобережжя, Полісся, Поділля, а також – Наддніпрянщини. Звісно, утверджений фондний архівний диптих етнічної музики України був відомий спочатку серед культурологів, а згодом, привернув увагу музикознавців, зокрема науково-дослідного Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Згодом, за справу вивчення музичної та культурологічної сфери різних регіонів держави взялися проблемно-дослідницькі лабораторії музичної етнології при Львівській національній музичній академії ім. М. В. Лисенка, дослідницьких центрах етномузикології Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського, навчальних студіях фольклору Харківського університету мистецтв ім. І. П. Котляревського, центральному державному кінофотофоноархіві України ім. Г. С. Пшеничного та ін. Подані в статті установи запроваджували та/або вдосконалювали стандарти й правила до створення, розвитку, збереження та архівації дискографічного матеріалу (музичного, кінематографічного, аудіовізуального).

Завдяки широті розвідок різних установ серед культурологів та музикознавців виникають певні дискусії та протиріччя у розробці теоретичних узагальнень на основі практичних матеріалів. Лабораторія Етномузикології НМАУ, закріпила за собою збір та оприлюднення кількох серій музичних аудіоальбомів фоностилістичної та фонофольклористичної музики України. Звернемо увагу, що за період 1990-х рр. ХХ ст. було представлено п'ять регіональних частин традиційного розвитку фольклорних традицій українського мистецтва, серед яких: «Традиційна музика українців» (випуск 18 аудіокасет, редактором яких є М. Хай); низка польських народно-пісенних традицій Полісся, що складає чотири аудіо компакт-диски (ініціативна створення Р. Омеляшко, упорядники Є. Єфремов, І. Клименко); колекція музичного фольклору Київщини (видання на п'яти музичних компакт-дисках, укладач Г. Коропніченко); частина регіонального фольклору та традицій музичного мистецтва Полтавщини (збірка із п'яти музичних компакт-дисків, укладач Т. Сопілка-Зачикевич), мультимедійне видання «Моя Україна. Барви» (Арт-Велес, 2001) та «Зелений шум» (Полісся, 2002) та ін. Останні збірки, оприлюднені за співучастю фонофольклористів Лабораторії етномузикології ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України та, частково, на основі фондних матеріалів серії народознавчих альбомів агенства «АртВелес» – це дискографічні матеріали під назвою «Київська Русь» (Перший та другий випуск, за анотацією І. Клименко), «Колискові» (за анотацією Г. Коропніченко), «Українська епічна традиція» (редакторами музичного альбому були: С. Грица та М. Хай, звукозапис було здійснено за ініціативи: І. Клименко та Є. Єфремова, останній проєкт фонофольклористики був під назвою «Весілля» (анотація І. Клименко, звукозаписи матеріалів: І. Клименко, Є. Єфремова, О. Мурзиної, Г. Коропніченко) (*Лабораторія етномузикології, 2021*). Результати збору та накопичення фонографічної продукції заклали основні положення відродження українського етосу. Це відбулося завдяки методам збереження культурологічних та мистецтвознавчих напрямків, способів тотожності та, часткової, відмінності музичних і мовних діалектів, застосованих у площині регіонального співвідношення. Ще однією концепцією предметної області нашого дослідження постає втілення концептуального рішення керівних структур

держави, які 2017 року втілили фундаментальний міжнародний проєкт під егідою Міністерства культури України, а саме – видання комплекту 10 аудіо CD-дисків «Антологія традиційної музики України» (Київ).

Від 2003 року плеядою науковців було опубліковано видання, розраховане на оптимізацію української культури ХХІ ст., охарактеризувавши роль національного (слов'янського) мистецтва фольклористики та естради у світовому суспільстві. Автори віснику Українського Католицького Університету в м. Львів опублікували джерелознавчі відомості С. Максимюка під назвою «З історії українського звукозапису та дискографії». Дослідник окремо присвятив увагу розділу національного архіву звукозапису та зосередив свої думки на ті фактологічні проблеми, що викликані політикою створення фонофондів в Україні. Представником української діаспориальної культури було запропоновано рубрику «Національний архів звукозапису України», констатувавши перелік положень, які повинні наповнювати цей резерв здобутками культури та мистецтва. Зокрема, першою та головною передумовою виникнення Національного архіву зазначено: повне відродження та поповнення касетних, платівкових і цифрових баз, що зберіглися на фонографічних матеріалах (записи концертів, виставок, інтерв'ю з артистами та політдіячами, дискусії, політичні збори, заяви, розважальні програми тощо); створення власних базових фабрик, які відповідають за виготовлення фонографічних матриць та штамп пластинок; окрім музичного звукозапису, дослідник наголошує на збереженні фіксації літературних творів, що можуть бути оцифровані за допомогою композитора та/або диктора, таким чином створити/зберегти літературознавче надбання у межах активної цифровізації суспільства; створити музейні експозиції старих звукозаписних та відтворювальних апаратів, що упорядковують національну складову в галузі культури та мистецтв (Максимюк, 2003, с. 123–124).

Зауважимо, Національний архів, на його думку, покликаний у першу чергу зберігати матеріали культури та мистецтва; установа може бути відзначена державними нагородами, мати рецензії та відгуки фахівців, а також – відповідати комплексним правилам до укладання каталогів аудіомистецтва. Паралельно, доступність приналежних матеріалів повинні міститися у відкритому доступі для науковців, практиків та слухачів, мати вільний доступ до надання відгуків і цитувань тих чи інших культурно-мистецьких продуктів.

При заявленій С. Максимюком проблематиці також варто врахувати фонохрестоматію Л. Новікової «Пісні Слобідської України» (навчальний посібник із компакт-дискіом, що містить фіксовані звукозаписом зразки традиційної культури); а також опис фонофондових архівів, чітко окреслений у науковій публікації І. Довгалюк та Л. Добрянської «Етномузикологія України на зламі ХХ–ХХІ століть (1991–2021): осередки, педагогіка, документування» (Довгалюк та Добрянська, 2022, с. 5–15). Подані теоретичні роботи ґрунтовно аналізують досвід фонографічних видань традиційної культури на прикладі діяльності Лабораторії Етномузикології НМАУ (Київ), здобутки якої безпосередньо розглядаються в поданій статті, поруч із іншими подібними інституціями.

Звернімо увагу на модель дискографічної полеміки Незалежної України, адже на початку ХХІ ст. велися ґрунтовні дослідження стосовно розвитку музикознавчих баз звукозаписної індустрії. Дослідниця в сфері народнопісенного виконавства та масової культури В. Тормахова зосередила увагу на векторі розвитку української аудіокультури, взявши за основу творчість колективів із Західної України («Брати Гадюкіни», «Воплі Відоплясова», «Даха Браха» тощо), які використовували іншофольклорні звороти в написанні авторських творів. Її наукові роботи деталізували опис розвитку популярного мистецтва, ознаменували забезпечення взаємодії фольклору

з масової (легкою) музикою, як раз на межі укріплення шоу-бізнесової галузі ХХІ ст. Втім, дослідницька практика В. Тормахової формувалася не лише з позиції теоретичної складової галузі музичного мистецтва, але й зі сторони практичних спостережень, які продемонстровані її авторськими збірниками, що містять інструментарій взаємозв'язку між фольклором та популярним мистецтвом. Вона активізувала увагу на переінтонуванні образної сфери народно-пісенних (музичних) традицій в «естрадному» напрямку, що вкорінюються та копіюються предметами аудіовізуальної продукції, виключно засобами електронно-модифікованих систем комп'ютерних музичних програм (образно-естетичні, музичні, мовні інтонації).

Перші ґрунтовні практичні дослідження музикознавчої культури за В. Тормаховою стали основними науково-метричними базами, що вплинули на перспективу подальших досліджень галузі аудіозапису та відповідності використання фоностилістичних творів наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. У зв'язку з цим авторкою були враховані: стандартизація музичних платівок з обмеженою кількістю пам'яті, що не отримували пріоритетності до достатньої чисельності творів, які містила б повноцінна музична збірка (в середньому 10–15 композицій). Узагальнюючі аспекти, внесені звукозаписними компаніями на початку ХХІ ст., удосконалили місткість пам'яті аудіоносіїв, базові платформи на інтернет просторах, а також відкрили безкоштовний доступ до багатьох фонографічних джерел (*Тормахова, 2020, с. 228*). Однак, можемо констатувати той факт, що на початок 2000-х рр., практиками ще не було сформовано базу зібраних компакт-дисків, де б вільний доступ до музичної інформації був би відкритий за рахунок поповнення фондів фонографічної культури з джерел інституцій та колекціонерів. Втім, зауважимо, що окрім цифрових програвачів, наприкінці 1990-х рр. поширилося касетне виробництво, яке позначило масовий спожиток музики та культури, у зв'язку з його дешевизною.

Загалом звукозапис та система аудіовізуального мистецтва – метод розвитку індустріалізації цифрової культури, а мета чітко профілюється у принесенні прибутку компаніям, що займаються розповсюдженням мультимедійної продукції, та має економічну доцільність у різних галузевих структурах держави й світу, засновуючись на аксіологічних принципах. Теорія О. Коваленко демонструє нам приклад того, як функціонування звукозапису в межах культурологічних практик зіставляється з декількома аксіомами, активно націленими на розвиток науки з боку комп'ютерних технологій у зіставленні з парадигмами загально-практичних основ культури та мистецтва. Зокрема, це формування історичних фонодокументів; методи фіксації вокально-виконавських принципів (співочої та інструментальної сфери), технічне компонування та обробка записаних даних джерелами мультимедійних програм; створення нового, авторського методу аудіозапису, а також – розуміння щодо використання механістичних засобів, призначених для збереження та фіксації художніх явищ (*Коваленко, 2012, с. 7–8*). Тобто, увага зосереджується на певній модифікованій моделі у збереженні культурного та музичного коду країни, має перспективи формотворення: від фольклорних традицій й академічного мистецтва до уособлення форм народнопісенного жанру в популярній музиці, а згодом – у переформатування до правил ведення та відображення шоу-бізнесу в мас-медіа індустрії.

Завдяки вищезазначеним аспектам, стан розвитку сучасного мистецтва Незалежної України в ХХІ столітті поповнюється усіма можливими технічними, історичними, фоностилістичними концептуальними рішеннями, вираженими у відродженні історіографічних компонентів як методів прогресії мистецтвознавчих наук, пошуків академічної спільноти, що фіксувала, зберігала та вносила до каталогів записані музичні твори, адаптувала їх під смаки сучасного суспільства, сформувала нотатки етнографічних традицій, відповідно різних районувань держави, які увібрали в

себе код і значення культури й мистецтва нації, збагативши її мовними, а також музичними зворотами, що виявляють самотутній характер фольклорних скарбів України.

Початок ХХІ ст. характеризується активізацією інтересу до популярності української музики. Водночас, інший вектор демонструє і такі явища, коли у східно-центральної та південній частині України поступово почали витіснити прояви української культури Музичні колективи та спільноти вітчизняного мистецтва стали непотрібними неவிбагливому пересічному слухачу/глядачу, а коло музично-концертної діяльності та мас-медіа простору заповнило російське мистецтво. Нині утиск національної художньої майстерності «інтернаціональними колоритами» швидкоплинно зійшов нанівець. Артисти поп-індустрії почали створювати музичні композиції з характерними ознаками фольклорних стилів, обирати усталені приклади найкращих зразків української мелодії. Медіа джерела, зокрема індустрія телекомунікаційного виробництва (хіт-паради, візуальні канали, Всеукраїнські та Міжнародні фестивалі) активно пропагують пісні гуртів: «Брати Карамазови», «ВВ», «Океан Ельзи», «Плач Єремії», «Скрябін» «Тартак», ТНМК» та ін. Серед сольних артистів, успіх українського мистецтва був особливий у творчості: І. Білик, О. Пономарьова, Р. Лижичко, Т. Кароль та ін. Щодо композиторів та аранжувальників, незмінними маестро вітчизняного патріотизму залишалися: М. Скорик, Ігор Поклад, В. Івасюк, Л. Дутковський, І. Тараненко, О. Злотник та ін.

Українське мистецтво ХХІ століття стало прикладом для багатьох культур світу, адже акцентує увагу на традиціях творення та збереження найкращих зразків пісенної спадщини у середовищі індустрії сучасного шоу-бізнесу. До цієї справи приєдналися науковці-теоретики, музикознавці, фольклористи й культурологи. У зв'язку з перспективою створення аудіофондів та дискографічних бібліотек маємо можливість спостерігати шляхи до вдосконалення елементів мистецької діяльності – від фольклорних джерел до устаткування положень у градації неакадемічної (популярної) творчості, що злилися у потужній синергетиці осучаснення української композиції. Твори ХХІ ст. – ідеологія між популяризацією поп-музики (іноді «естради», «попси») з формами етномузикологічної природи. Організація українських фонофондів, охорона традиції етнографічних об'єктів, збереження найкращих взірців звучання української пісні (шлягер або хіт) та створення нових форм, видів і стилів музики – це магістральні напрямки джерел формування багатогранної, унікальної, різнохарактерної, патріотичної культури України, що стала зразковим прикладом для світової спільноти.

Висновки та перспективи подальший досліджень. У статті акцентовано увагу на збереженні культурного коду нації, що стало ключовою базою для написання нашого дослідження. Зокрема, уточнено інформацію про розвиток музикознавчих та звукозаписних фондів України, які функціонують у нинішніх умовах. Окремо виділено аспекти формування Національного архіву звукозапису, що став би основним розвиненим джерелознавчим надбанням мистецтвознавчого та культурологічного напрямів. Таким чином, в основних компетенціях наукової статті сформовано закономірну ланцюжкову форманту «фольклористика – академічна музика – популярна культура» та з'ясовано причини й передумови характерної науково-творчої формули. Завдяки науковим досліддам О. Коваленко та В. Тормахової встановлено, що збережені на платівках твори потребують негайного створення архівних фондів та реставрації всіх знайдених зразків, будь-якої якості. У окремих випадках такі прагматичні рішення надаватимуть можливість щодо чіткішого та якісного компонування літературних музичних явищ, а також їх доступність для широкого загалу поціновувачів-колекціонерів та митців, які прицільно цікавляться історіографічним потенціалом розвитку музичного аудіозапису.

В основу цього дослідження покладено методологічні формули історіографічного методу, що об'єктивно відображують процеси злагодження фактів-подій аудіокультури в музичному мистецтві, окрім того, звернено увагу на емпіричний метод, як спостереження у формуванні етнографічного народознавчого мистецтва України в період її Незалежності; а також – метод порівняння, в основі якого пропонується модель до вдосконалення режимів роботи лабораторії Етномузикології і створення нового фонографічного фонду мистецької галузі під назвою «Національний архів звукозапису України», який ввів у науковий обіг С. Максимюк, але вчасно не отримав достатньо наданих ґрунтовних апробацій серед науковців та музикознавців. Дана стаття уособлює подальше розкриття більш глобального дослідження, та надає можливості наступникам чіткіше й ґрунтовніше описати дії по вдосконаленню розвитку дискографічних фондів України в ХХІ столітті.

Бібліографічний список

- Вовчак, А., 2016. *Утвердження фольклористичного архівознавства. (Огляд): Довгалиук Ірина. Фонографування народної музики в Україні: історія, методологія, тенденції: Монографія.* Львів: Вісник Львівського університету. (66).
- Гриценко, П., Малахівська, О. та Поістогова, М., 2004. *Український діалектичний фонофонд.* Київ: Національна академія наук України. Інститут української мови. Відділ діалектології.
- Дутчак, В., 2017. *Виконавська творчість бандуристів українського зарубіжжя у звукозаписах. Українська діаспора: проблеми дослідження.* Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника.
- Довгалиук, І., Добрянська, Л., 2022. *Етномузикологія України на зламі ХХ–ХХІ століть (1991–2021): осередки, педагогіка, документування. Проблеми етномузикології.* Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. (17).
- Єфремова, Л., 2011. *Частотний каталог українського пісенного фольклору.* 3-тє вид. Київ: Наукова думка.
- Зьола, М., 2007. *Дискографія української музики та літератури.* Енциклопедія Сучасної України. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України (7).
- Клименко, І., 2010. *Дискографія української етномузики (автентичне виконання).* Київ: ПНДЛ музичної етнографії. НМАУ ім. П. І. Чайковського.
- Кононенко, Н., 2016. *Створення бази даних українського фольклору: представлення інформації Міжнародній аудиторії.* Львів: Вісник Львівського університету. (66).
- Лабораторія етномузикології [онлайн], 2021. НМАУ. [Дата звернення 25 липня 2024]. Режим доступу: <https://knmau.com.ua/nauka/laboratoriya-etnomuzikologiyi/>.
- Максимюк, С., 2003. *З історії українського звукозапису та дискографії* (12-те вид.). Національна академія наук України. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича.
- Новікова, Л., 2006. *Пісні Слобідської України: навчальний посібник із компакт-диском зразків традиційної культури.* Харків: ТО Ексклюзив.
- Тормахова, В., 2020. *Еволюція куплетної форми в рок- та поп-музиці.* Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ. (3).
- Федорняк, Н., 2019. *Синтез фольклору і естрадної музики у звукозаписах українців Північної Америки.* Народознавчі зошити. Львів: Інститут народознавства НАН України. (1/145).

References

- Vovchak, A., 2016. *Utverdzhennia folklorstychnoho arkhivoznavstva. (Ohliad): Dovhaliuk Iryna. Fonohrafuvannia narodnoi muzyky v Ukraini: istoriia, metodolohiia, tendentsii:*

- Monohrafiia [The establishment of folklore archival studies. (Review): Dovhaliuk Iryna. Recording of Folk Music in Ukraine: History, Methodology, Trends: A monograph].* Lviv: Visnyk Lvivskoho universytetu. (66). (in Ukrainian).
- Hrytsenko, P., Malakhivska, O. ta Poistohova, M., 2004. *Ukrainskyi dialektychnyi fonofond [The Ukrainian dialectical sound collection].* Kyiv: Natsionalna akademiia nauk Ukrainy. Instytut ukrainskoi movy. Viddil dialektolohii. (in Ukrainian).
- Dutchak, V., 2017. *Vykonavska tvorchist bandurystiv ukrainskoho zarubizhzhia u zvukozapysakh. Ukrainska diaspora: problemy doslidzhennia [Performing Creativity of Ukrainian Bandura Players Abroad in Sound Recordings. Ukrainian diaspora: problems of research].* Ivano-Frankivsk: Prykarpatskyi natsionalnyi universytet im. Vasylia Stefanyka. (in Ukrainian).
- Dovhaliuk, I., Dobrianska, L., 2022. *Etnomuzykologhiia Ukrainy na zlami XX–XXI stolit (1991–2021): oseredky, pedahohika, dokumentuvannia. Problemy etnomuzykologhii [Ethnomusicology of Ukraine at the Turn of the XX and XXI Centuries (1991-2021): Centers, Pedagogy, Documentation. Problems of ethnomusicology].* Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. (17). (in Ukrainian).
- Yefremova, L., 2011. *Chastotnyi katalog ukrainskoho pisennoho folkloru [The frequency catalog of Ukrainian song folklore].* 3-tie vyd. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian).
- Zola, M., 2007. *Dyskohrafiia ukrainskoi muzyky ta literatury [The discography of Ukrainian music and literature].* Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy (7). (in Ukrainian).
- Klymenko, I., 2010. *Dyskohrafiia ukrainskoi etnomuzyky (avtentychne vykonannia) [Discography of Ukrainian ethnomusic (authentic performance)].* Kyiv: PNDL muzychnoi etnohrafii. NMAU im. P. I. Chaikovskoho. (in Ukrainian).
- Kononenko, N., 2016. *Stvorennia bazy danykh ukrainskoho folkloru: predstavlennia informatsii Mizhnarodnii audytorii [Creating a database of Ukrainian folklore: presenting information to an international audience].* Lviv: Visnyk Lvivskoho universytetu. (66). (in Ukrainian).
- Laboratoriia etnomuzykologhii [online], 2021. NMAU. [Data zvernennia 25 lystopada 2024]. URL: <https://knmau.com.ua/nauka/laboratoriya-etnomuzikologiyi>. (in Ukrainian).
- Maksymiuk, S., 2003. *Z istorii ukrainskoho zvukozapysu ta dyskohrafii [From the history of Ukrainian recording and discography]* (12-te vyd.). Natsionalna akademiia nauk Ukrainy. Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha. (in Ukrainian).
- Novikova, L., 2006. *Pisni Slobidskoi Ukrainy: navchalnyi posibnyk iz kompakt-dyskom zrazkiv tradytsiinoi kultury [The Songs of Sloboda Ukraine: A Study Guide with a CD of Traditional Culture Samples].* Kharkiv: TO Ekskliuzyv. (in Ukrainian).
- Tormakhova, V., 2020. *Evoliutsiia kupletnoi formy v rok- ta pop-muzytsi [The evolution of the verse form in rock and pop music].* Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. Kyiv. (3). (in Ukrainian).
- Fedorniak, N., 2019. *Syntezy folkloru i estradnoi muzyky u zvukozapysakh ukrainsiv Pivnichnoi Ameriky [The Synthesis of Folklore and Pop Music in the Recordings of Ukrainians in North America].* Narodoznavchi zoshyty. Lviv: Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy. (1/145). (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 30.08.2024 р.

D. Kocherzuk

**UKRAINIAN FOLKLORE AND POPULAR MUSIC OF THE XX - XXI CENTURIES:
THE INFLUENCE OF RECORDING TECHNOLOGIES ON THE FORMATION OF
DISCOGRAPHIC PRODUCTS IN CULTURAL AND ART HISTORICAL
PARADIGMS**

The article provides a phonostylistic analysis of the functioning of the modern interpretive paradigm of discography in the field of musical art and cultural studies. The attention is focused on the newest components of musical performance in the narratives of folklore and established traditions. The historiography of the creation of audio materials and projects related to the phonographic fund of Ukraine is studied and characterized. The modus operandi of modern musical compositions of the folk song (folklore) segment, which has been assimilated by the genres of pop art (pop, jazz, rock), is analyzed the focus is on the phonemic formula in the context of transformations of the folk song - academic - popular genres. The role of phonospatial resolutions for equivalent performance and perception of different types of contemporary music is analyzed.

The research paper outlines the prerequisites for the emergence of professional audio collections for musicological and cultural bases, which became the primary source in the development of audio art technologies that emerged in the XX century. In addition, this article contains information about the creation of state institutions that would certify the required amount of collected musical materials and archives, which would define their period, storage conditions of the musical product, quantitative and qualitative composition of authors and sound engineers who worked on the works. Therefore, the author focuses on the leading institutions that would work correctly and reflect public information available to connoisseurs of cultural consumption. The provisions for considering the informative material of researchers who turned to the traditions of phonofolklore as a subject review of Ukrainian musical art among the all-Ukrainian, international and regional planes (a factor in the replenishment of archives) are regulated. It is found that the scientific and creative comprehension of folklore studies in the space of Ukrainian culture is the role of national song performance (preservation of musical traditions), which has become the centre of formation of many musical groups and solo artists. In particular, in order to dive into the problems of forming a discographic tour of ethnic art, it is necessary to regulate the system of entering stock recordings of Ukrainian folklore, to focus on the importance of folk song styles and genres, to find out how potential organisations can enter the field of collecting phonographic information, and how to preserve the further development of Ukrainian musical culture for the future generation of young artists.

The article contains a study focused on the preservation of the nation's cultural code, which clarifies information on the development of musicological and sound recording collections of Ukraine that function in the current conditions. Separately, the author has highlighted the aspects prior to the formation of the National Sound Recording Archive, which would become the main source in the heritage of art and cultural studies of the state.

Keywords: *folklore, popular music, academic music, discography, sound recording, audio studio.*